

Montevideo, dne 26. februara 1940

ISELJENIČKI DOPISNIK

Broj 88/1940

MONTEVIDEO

Ministarstvu Socijalne Politike i Narodnog Zdravlja
I s e l j e n i č k e o d e l e n j e

B E O G R A D

U vezi promjene prilika u unutrašnjosti naše države čast mi je obratiti pažnju Iseljeničkoga Odelenja na slijedeći moj izvještaj iz Urugvaja

od društava, koja životare ovdje u Urugvaju, do sada nijedno nije vršilo kakvu ozbiljnu kulturnu a još manje socijalnu zadaću. Bez razlike bave se većinom sa priredjivanjem zabava, da sakupljaju potrebni novac, a plaćaju stanarinu i druge troškove. Kulturne su ovakove zabave toliko, u koliko je "šund" vrijedan imena umjetnosti.

Navest ću ocijene posamnih društava na kratko:

1. "HRVATSKI DOM" ima po mojim informacijama 15 do 30 članova, koji su svi pristase HSS. Je bez ikakve osobite važnosti za koloniju. Vodstvo je u rukama dobrih, poštenih a premalo sposobnih ljudi. Socijalno ne važi ništa, kulturno u koliko su sačuvali hrvatsku savijest.

2. "HRVATSKA KATOLIČKA ZAJEDNICA": Točni broj članova nije mi poznat, ima ih moguće do sto. U zadnje vrijeme počelo raditi nešto bolje. Članovi su većinom pristase HSS. Niti ovo društvo do sada u socijalnom pogledu nije izvršilo svoje zadaće, jerbo niti nima dovoljne snage niti nima sposobnih vodja za potreban shodno djelovanje. Pokojni bogati predjednik (po imenu, de facto je to bio Ivan Kuehr) Francisco Rocco ostavio im je zemljište sa zgradom, koja služi u društvene potrebe. Vrijednost toga imanja cijenim na 3000,-ur.pesosa ili ok.Din.60.000,-

Značajno za inteligenciju ovih ljudi je činjenica, da je bio faktički diktator u društvu do lanske godine neki Ivan KUEHR iz Zagreba, kojemu se dokazalo, da pripada METODISTIČKOJ sekti, a nije se stidio igrati veliku ulogu veoma pobožnoga vodje u katoličkom društvu.

Isti Ivan Kuehr nametnuo se kao informator nadbiskupu Arragoneu te kod njega intrigirao i protiv mene, da bi mi skoro zabranio ovaj prelat vršenje dopisničkog posla, da nisam našao zaštitu buenosajreškog nuncija.

Kakov nesretni i štetni uticaj je imao čovjek Kuehrovog kova, smetene misli, i on je imao ambiciju, da postane konzul, o tome morao bi napisati posebni izvještaj. Sakupljivao je osobito Hercegovce, koji su se čudili njegovoj superiornoj naobrazbi. Osobito prije sporazuma pravije se velikim hrvatskim patrijotom i pristalom dr.a Mačeka, da bi z ovakovom taktikom pridobije simpatije poštenih, iskrenih a priprostih Hrvata.

3. Najveći broj članova ima "Jugoslovensko prosvjetno društvo Bratstvo" moguće 150 do 200. Većinom su Hrvati. Nekoliko sposobnih lica vuče društvo u lijevičarske vode, ali priznati moram, da je "Bratstvo" još najviše radilo priredjivanjem zabava i čajanka. Svoje vrijeme imalo je prilično dobar pjevački zbor. Sadašnji predsjednik Nikola Stipaničić, zidarski palir, ima dovoljno smisla za društveni rad, je iskren i pošten čovjek, a nestaje njemu kao i ostalom vodstvu naobrazbe, da bi mogli dignuti društvo na viši kulturni nivó. Niti to društvo ne vrši potrebne socijalne funkcije

4. Društvo "JUGOSLAVENSKA ZAJEDNICA", domena Crnogorca Mihajla (ovdje prekrstio se u "EMILBO") ALAGIĆa, koji je bio uvijek veliki "Jugoslaven" u pričekanju, da bude KONZULOM radi velikih "humanih", "moralnih" i "nacionalnih" njegovih zasluga za koloniju i otadžbinu, sada propada, jer su prošla vremena, da bi mogli računati na potporu od strani državnih organa.

Ove društvu je služilo većinom samo u zadovoljenje bolestnih ambicija gospodina Alagića i njegovih drugova, isto tako njihove VELIKE patrijotske manifestacije. U dokaz budi mi dozvoljeno navesti, da ima ovaj gospodin lijepi običaj objavljati u novinama članke pod tuđim imenom, u kojima sam sebe hvali do neba i savjetuje našim vlastima, da njega, "valjanoga" i staroga iseljenika imenuje konzulom ili barem izaslanikom Ministarstva socijalne politike. Tako je na primer u "Iseljeničkomsvetu" lanske godine jan.i febr. izašao članak sa njegovom fotografijom. Potpisan Jovo Miladić, moguće ima ovdje čovjeka tog imena, a nije moguće, da je napisao taj članak Tako je potpisao i poznata mi iseljenika Mata Kapića i Franja Grizelja.

ISELJENIČKI DOPISNIK

MONTEVIDEO

Budući da je Alagić duša "J.Z.", važi navesti slijedeće mjesto iz dopisa bivšega počasnog konzulata kraljevskom Poslanstvu u Buenos Airesu od 30. decembra 1931: "Medju ovima se ističe jedan "capataz"(palir), koji silom hoće da igra ulogu "stručnjaka" za sva konzularna pitanja i čovjek sveopće omražen radi kojekakvih postupaka prema svojim potčinjenima. Ovaj čovjek, čiji trabanti na sva usta govore, da će uskoro biti KONZUL, jer da ga g. Minister (Švegl) želi takvim postaviti, to je dobro poznati iskorišćivač krvavog ljudskog znoja Crnogorac MIHAJLO ALAGIĆ."

Dakle već 1931. godine morao se braniti konzul protiv intriga toga ambicioznoga čovjeka, koji na sve načine hoće da se nametne našim vlastima kao jedini iskreni patrijet i sposobne te valjano lice, da vodi sudbinu naše kolonije. Dne 30. sept. 1935. godine žali se konzul kraljevskom Poslanstvu: "... ova gospoda, koja se kaže velikim patrijetima a nama pošilja svoje prijatelje, da im idemo u susret više (con preferencia) nego iseljenicima iz drugih pokrajina, stvarajući na taj način razlike, kojih ovaj kraljevski konzulat nikada nije htéo priznati, jer hoće da postupa sa svima jednako."

U početku moga bivanja u Montevideu htéo je Alagić, kojega onda još nijesam poznao, isto tako da se meni nametne, predlagao, da preselim svoju pisarnu u prostore "J.Z.", da bi mene kontrolirao, želeo, da tražim od svakoga, koji hoće biti repatriiran, da se učlani u društvo, da pitam njegov informacija itd. Budući da nijesam to učinio, započela se protiv mene lukava i podmukla borba tužbama na Kraljevsko Poslanstvo i nadležne vlasti, prostaškim klevetama u "Argentinskim Novinama" i medju ovdašnjim iseljenicima. Jer gospodin Minister, dr. Cankar nije reagirao po njegovim željama, započeo je napadati i njega. Sve to traje još do danas.

Ako se je dakle u Montevideo moglo učiniti malo ili ništa korisnoga za naše iseljenike osobito u socijalnom pogledu, krivim slijedeće faktore:

1. Unutrašnje prilike u našoj državi, uslijed kojih su i Hrvati u koloniji ostali potpuno pasivni -
2. Intrige neznačajnoga Ivana Kuehra medju Hrvatima i
3. Intrige Mihajla Alagića te njegovih trabanata u "Jugosl. Zajed."

Pomenute intrige se spriječile svaku dobru inicijativu osobito ustanovu

1. jakoga pripomoćnoga društva, koje bi bilo iseljenicima od sile potrebno i
2. jugoslovenske ili hrvatske škole, jer nije bila po volji "kolonije" ili bolje licima, koja uvijek govore u ime kolonije, ne da bili za to ovlašteni. Jasno da Alagiću HRVATSKA škola ne bi išla u račun, niti Kuehru škola, da bi katolički "pop" imao u njoj rječ.

Nijesam govorio u tom izviještaju o slovenskim društvima "Slovenski krožek" i "Prvo prekmursko slovensko društvo", jer njihovo djelovanje ne spada u okvir namjere, koju sam imao sa ovim dopisom.

Dopisnik:

Doktorić

Kraljevskemu Poslaništvu

Buenos Aires

čast mi je dostaviti ta prepis v znanje.

Dopisnik:

Doktorić